
Ambo- maamme lähetys- kirjallisuus

Olli Löytty: Ambomaamme. Suomalaisen lähetyskirjallisuuden me ja muut. Vastapaino. Tampere 2006. 302 s.

■ Olli Löytty tutkii Ambomaata kuvaavaa suomalaista lähetyskirjallisuutta ja selvittää, miten siinä kuvataan ambolaisia ja suomalaisia, Ambomaata ja Suomea. Lisäksi hän kysyy, miten kontekstit pitäisi ottaa huomioon, kun tulkitaan suomalaista lähetyskirjallisuutta. Löytty toteaa, että hänen kotimaisen kirjallisuuden väitöskirjansa kohteena on ”lähetyskirjojen suomalainen konteksti sekä se, miten sen erityisyys pitäisi ottaa huomioon, kun sen tulkinnassa sovelletaan jälkikolonialista teoriaa”. Kiinnostus liittyy erityisesti mahdollisuuksiin liikutella teorioita ympäristöstä toiseen, mistä syystä Löytty pohtii, voiko kolonialististen tekstien analyysiin kehitettyä teoriaa soveltaa suomalaisen lähetyskirjallisuuden Ambomaa-kuvauksiin. Vastatakseen tutkimuskysymyksiinsä Löytty määrittelee suomalaisen lähetyskirjallisuuden. Hän käy rajaa erityisesti lähetyskirjallisuuden ja muun siirtomaihin sijoittuvan kirjallisuuden välillä.

Lähetyskirjallisuus poikkeaa Löytyn mukaan sekä siirtomaa- että matkakirjallisuudesta. Teksteissä ilmenevä kristillinen

vakaumus ja tapahtumapaikan ”eksoottinen” ympäristö kie-
toutuvat yhteen tavalla, josta
muotoutuu lähetysdiskurssi.
Uskonnollisena diskurssina lä-
hetysdiskurssille on ominaista,
että sitä määrittää kirjoittajan
kristillinen usko ja siihen liit-
tyen pyrkimys vaikuttaa luki-
jan vakaumukseen. Lähetyskir-
jallisuuden niputtaminen yh-
teen vaikkapa matkakirjalli-
suuden kanssa tuottaa ongel-
mia ja estää analysoimasta lä-
hetysdiskurssia mielekkäällä
tavalla. Althusserin ideologia-
käsitteen avulla Löytty päätte-
lee, että lähetysdiskurssi kut-
suu lukijaa hyväksymään oman
totoisuusjärjestelmänsä. Lähetys-
kirjallisuus pyrkii taivuttamaan
lukijan lähetysaatteen kannat-
tajaksi. Kun aineisto ulottuu
1870-luvulta 2000-luvulle, poh-
dinta suomalaisen lähetyskir-
jallisuuden kontekstien muut-
tumisesta ei olisi heikentänyt
tutkimusta.

Kirja jakaantuu temaattisiin
lukuihin, joista aluksi kartoite-
taan mentaalisen maantieteen
Afrikkaa. Sen jälkeen annetaan
Ambomaalle nimi ja tutustu-
taan Suomen Lähetysseuran
julkaisemaan kirjallisuuteen.
Luku mentaalista maantie-
teestä selvittää Afrikan paikkaa
siirtomaakirjallisuudessa ja
katsoo takaisin jälkikoloniaali-
sella vastakatseella. Koska lä-
hetyskirjallisuuden tehtävänä
oli osoittaa, että työ kantaa he-
delmää (ja rahaa kannattaa
lahjoittaa lähetystyölle), siirto-
maa- ja lähetyskirjallisuuden
välille syntyi merkittäviä pai-
notuseroja. Julkaisutoimintaa
koskeva luku on informatiivi-
nen ja perustelee johdannossa
esitettyä tutkimusaineiston ra-
jausta.

Teoreettisena ansiona on
ennen kaikkea jälkikoloniaali-
sen teorian kotouttaminen ja
kriittinen soveltaminen. Sen
enempää afrikkalaisuuden kuin
länsimaisuuden yleistäminen
ei ruoki tieteellistä keskuste-
lua, minkä Löytty osoittaa sel-
keästi. On kiinnostavampaa
mieltä *kuka* määrittää *ketä*
kuin olettaa määrittäjä kasvot-
tomaksi kolonialistiksi. Löytty
pyrkii paljastamaan suomalai-
sen katseen partikulaarisuu-
den. Suomalaisuutta koskevas-
sa tutkimuksellisessa konteks-
tissa on vaikea tasapainoilla,
koska helposti tulee luetuksi
tavalla, jossa suomalaisuus la-
tautuu merkityksillä, joita par-
tikulaarisuutta korostava tutki-
ja ei tekstiinsä haluaisi, mutta
Löytty tuntee maastonsa hyvin
ja osaa liikkua siinä taitavasti.

Pakanuuteen keskittyvässä
luvussa ei voi välttyä epäilyk-
seltä, että luterilainen lähetys-
työ onnistuu, jos ahdistus ja
synnintunto saadaan vietyä
perille. Kahdeksannessa pää-
luvussa keskeisenä teemana
on ambofilia, joka Löytyn tul-
kinnan mukaan poikkeaa ko-
lonialistisissa teksteissä ilme-
nevästä toiseuden torjunnasta.
Ambomaalta löytyy yllättävän
paljon topeliaanisia piirteitä,
kun lähetyskirjallisuutta tar-
kemmin katsotaan. Tässä lu-
vussa viimeistään tutkimuksen
pääotsikko tulee hyvin perus-
teltua. Sieltä se Ambomaamme
löytyy.

Löytty on perehtynyt tutki-
musalaansa erinomaisesti ja
tuntee sekä lähetyskirjallisu-
den että toiseutta käsittelevän
tutkimuskirjallisuuden. Suoma-
laista lähetyskirjallisuutta ei
aiemmin ole määritelty ja osoi-
tettu sen yhteyksiä ja eroja

muihin kirjallisuuksiin. Löytty
lukee sekä tutkimusaineisto-
aan että aiempaa tutkimusta
taitavasti myötä- ja vastakar-
vaan. Jälkikoloniaalisen teore-
tisoinnin viettelevyys ei su-
menna tutkijan ajattelua vaan
oma ääni löytyy toiseuksia
koskevien tutkimusten kirjos-
sa.

Pirjo Markkola